

بررسی یادگیری فعال و ارتباط آن با تفکر مثبت و هوشیاری ذهنی در دانش آموزان

فاطمه نوشادی^۱، احسان افضلی^۲، عاطفه اشرفی^۳، شیرین کیانی^۴

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، موسسه آموزش عالی زند شیراز (نویسنده مسئول)

^۲ دانشجوی دکتری تخصصی مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد واحد کیش

^۳ کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی

^۴ کارشناسی ارشد تاریخ دوره اسلامی، دانشگاه آزاد شبستر

چکیده

امروزه هدف از تعلیم و تربیت تنها انتقال فرهنگ و تجربه به نسل جدید نیست. بلکه رسالت نظام های آموزشی را ایجاد تغییرات مطلوب در نگرش ها شناخت ها و در نهایت رفتار انسان ها دانسته اند. نقش مهم آموزش و پرورش، افزایش ظرفیت دانش آموزان برای رشد و نمو فردی، اجتماعی و یادگیری درسی است. یادگیری فعال یکی از رویکردهای نوین یاددهی و یادگیری است که در آن پویایی، خلاقیت و تعامل به هم گره می خورد و دانش آموز در عین تمایل به جمع، به خودجوشی پرداخته و زمینه رشد خود و دیگران را فراهم می کند. پژوهش حاضر با هدف بررسی یادگیری فعال و ارتباط آن با تفکر مثبت و هوشیاری ذهنی در دانش آموزان و به روش توصیفی و از نوع تحلیل محتوا انجام شده است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که یادگیری فعال شیوه ای است که امکان یادگیری دانش آموزان را در مواردی مانند امکان تبادل اطلاعات بیشتر و بهتر، افزایش مهارت های گروهی برای زندگی، رشد هوش هیجانی و کنترل بهتر احساسات، افزایش تفکر مثبت در فراگیران، افزایش نقش موثر دانش آموزان در کمک به یادگیری خود و همسالان و بالا بردن هوشیاری ذهنی و تمرکز فراگیران بهبود می دهد.

واژه های کلیدی: دانش آموزان، یادگیری فعال، تفکر مثبت، هوشیاری ذهنی

مقدمه

انسان ها برای مقابله سازگاران با موقعیت های تنش زا و کشمکش های زندگی، نیاز به آموختن برخی مهارت ها دارند، یکی از موثرترین برنامه هایی که به افراد کمک می کند تا زندگی بهتر و سالم تری داشته باشند، برنامه آموزش مثبت اندیشی است. از لحاظ ساختاری مثبت نگری، یک سازه چند بعدی است که در برگیرنده ابعاد زیستی، اجتماعی، روانی (شناختی، عاطفی و رفتاری) و معنوی (با در نظر گرفتن فرهنگ ایرانی - اسلامی) می باشد. رویکرد روانشناسی مثبت گرا، تبلور تغییر در علم روانشناسی از صرف پرداختن به ترمیم آسیب ها به سمت بهینه سازی کیفیات زندگی است. این جنبش در پی آن است که از نقاط قوت انسان ها به عنوان سپری در مقابل بیماری روانی بهره گیرد. مثبت اندیشی نوعی رویکرد و جهت گیری کلی درباره زندگی است، به عبارتی برخورداری از تعادل درونی مناسب و حفظ آرامش و خونسردی در مواجهه با مشکلات است تا فرد بتواند انگیزه شخصی خود را حفظ نماید، به اقدام مناسب بپردازد و از عملی که انجام می دهد احساس خوبی داشته باشد. آموزش مهارت های مثبت اندیشی بر بهبود توانایی های فردی به منظور رویارویی با موقعیت های منفی و تمرکز بر روی مهارت های مثبت، تأکید دارد.

بدون تردید، یکی از اصلی ترین رسالت ها و دلایل شکل گیری نظامهای تربیتی و توسعه آن به شکل کنونی، تربیت و آماده سازی شهروندانی متعهد، فعال، مسئولیت پذیر، مشارکت جو، خلاق، مسئله گشا، اهل تفکر و تأمل، دارای روحیه تفکر انتقادی، مهارتهای فراشناختی و اجتماعی و دارای ارتباطی قوی است. افرادی که نه تنها ارزشهای مطلوب جامعه را دارند، بلکه بتوانند برای بهسازی و ارتقای فرهنگ جامعه تلاش مؤثری بکنند. در سایه چنین برداشتی است که از نظر مربیان بزرگ تعلیم و تربیت از جمله جان دیویی، هارولد راگ و جورج کونتز، مدرسه نه تنها مکان آماده شدن برای زندگی، بلکه در حقیقت مکانی برای تمرین زندگی واقعی و تجربه عملی در عرصه های مختلف آن است. [۱]

اکنون دانش آموزان برای روبرو شدن با تحولات شگفت انگیز قرن بیست و یکم باید بطور فزاینده ای مهارت های تفکر انتقادی و مثبت گرا و خلاق را برای تصمیم گیری مناسب و حل مسایل پیچیده جامعه فراگیرند تا بتوانند با تفکر منطقی و نقد خود سرنوشت جامعه جهانی را بررسی و ارزیابی کنند؛ از این رو آموزش مهارت های تفکر و یادگیری از طریق روش های فعال ضروری به نظر می رسد و این امر اصولاً با تغییر بنیادی روشهای آموزش و یادگیری در مدارس میسر می شود. [۲]

یکی از روش های آموزشی فعالی که امروزه مورد توجه صاحب نظران تعلیم و تربیت می باشد، یادگیری فعال است. اصطلاح یادگیری فعال به یک روش آموزشی که دانش آموزان در سطوح مختلف عملکرد، در گروههای کوچک برای رسیدن به اهداف مشترک فعالیت می کند بر می گردد و دانش آموزان به همان اندازه که برای یادگیری خودشان مسئول هستند برای یادگیری دیگران نیز مسئول می باشند. [۳]

یادگیری فعال وسیله ایی برای تقویت مهارت های فکری و ارتقاء سطح یادگیری، وسیله ایی برای بهبود روابط دانش آموزان و آماده کردن آنها برای ایفای نقش در فعالیت های گروهی است. به اعتقاد کارشناسان تعلیم و تربیت دانش آموزانی که از طریق یادگیری فعال به یادگیری می پردازند، نه تنها بهتر فرا می گیرند، بلکه از یادگیری لذت بیشتری هم می برند؛ زیرا آنها به جای اینکه فقط شنونده باشند فعالانه در جریان یادگیری مشارکت می کنند و خود را مسئول یادگیری خویش می دانند. یادگیری فعال یکی از رویکردهای نوین یاددهی و یادگیری است که در برخی نظامهای آموزشی دنیا به عنوان جایگزینی برای پایان دادن به حاکمیت روشهای سنتی شناخته شده است.

پیشینه تحقیق

در این گفتار به اختصار به بیان مطالعات و تحقیق هایی که در این زمینه انجام گرفته است، می پردازیم :

نتایج پژوهش نخعی و همکاران (۱۴۰۱) در بررسی رابطه افکار مثبت با خودباوری و یادگیری فعال نشان داد داشتن افکار مثبت با تاثیری که بر روی میزان خودباوری افراد دارد منجر به بهبود یادگیری در افراد و شکل گیری عزت نفس افراد میشود .

اکبری (۱۳۹۷) در تحقیق خود تحت عنوان بررسی میزان اثربخشی روش تدریس فعال و سنتی بر یادگیری دانش آموزان دوره ی متوسطه ی اول شهرستان قشم در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ ، به مقایسه روش تدریس نوین با روش تدریس سنتی و تاثیر آن بر یادگیری دانش آموزان دوره متوسطه اول شهرستان قشم در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ می پردازد . نتایج فرضیه های پژوهش نشان داد که اثربخشی روش تدریس فعال و سنتی بر انگیزه، پیشرفت تحصیلی و عزت نفس دانش آموزان دوره متوسطه اول از دیدگاه معلمان متفاوت است و در کل استفاده از روش تدریس فعال یا نسبت به روش تدریس سنتی در یادگیری دانش آموزان تاثیر بیشتری دارد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر با هدف بررسی بررسی یادگیری فعال و ارتباط آن با تفکر مثبت و هوشیاری ذهنی در دانش آموزان به شیوه توصیفی و از نوع تحلیل محتوا انجام شده است و با توجه به روش پژوهش، جامعه آماری پژوهش شامل کلیه اسناد، مدارک و منابع مرتبط با موضوع مورد بررسی می باشد.

یافته های تحقیق

کریستون پترسون نویسنده شناخته شده در حوزه روانشناسی گرایش جدید روانشناسی مثبت گرا را بررسی علمی این نکته که چه چیزی زندگی را ارزشمند می سازد، معنی می کند. در واقع روانشناسی مثبتگرا ویژگی های مثبت زندگی مانند رفاه، خوشبختی، رضایت و توانمندی را مورد بررسی قرار می دهد. در این رشته همه آن چیزی که برای یک زندگی هدفمند و پرمعنا مورد نیاز است و باعث شکوفایی انسان می شود، مورد مطالعه قرار می گیرد. به عبارت دیگر روانشناسی مثبت گرا همان رویکرد علمی برای مطالعه افکار، عواطف و رفتار انسان با تمرکز روی نقاط قوت به جای نقاط ضعف، ایجاد زندگی خوب به جای تعمیر زندگی بد و رساندن زندگی افراد متوسط به زندگی عالی به جای تمرکز صرف روی زندگی کسانی که پیوسته در تلاشند به حد نرمال برسند، است. [۴]

قبل از جنگ جهانی دوم روانشناسی به درمان بیماری روانی، تشویق مردم برای داشتن زندگی رضایت بخش، شناسایی و پرورش استعدادها می پرداخت. اما بعد از جنگ جهانی دوم به دلیل خسارت روانی بسیار زیاد تمرکز روانشناسی به سمت درمان اختلالات رفت. افرادی مانند کارل راجرز، اریش فروم، و آبراهام مزلو در دهه ۱۹۵۰ کمک کردند تا به ۲ حوزه دیگر روانشناسی هم توجه شود.

- در سال ۱۹۹۸ سلیگمن رییس انجمن روانشناسی آمریکا شد و موضوع روانشناسی مثبت گرا را روی کار آورد. (امروزه سلیگمن پدر روانشناسی مثبتگرا شناخته می شود)
- در سال ۲۰۰۲ برای اولین بار کنفرانس روانشناسی مثبتنگر برگزار شد.
- در سال ۲۰۰۶ واحد درسی روانشناسی مثبتگرا در دانشگاه هاروارد بسیار معروف شد.
- در سال ۲۰۰۹ برای اولین بار کنگره جهانی روانشناسی مثبتنگر در فیلادلفیا با سخنرانی سلیگمن و فیلیپ زیملباردو برگزار شد.

مزایای روانشناسی مثبت گرا

مزایای این گرایش جدید روانشناسی بسیار زیاد است. مهمترین آن ها شامل موارد زیر می شوند:

• کسب قدرت

این رشته به فرد کمک می کند با رویکردی مثبت توانایی ها، نقاط قوت و مهارت های خود را بشناسد. بدین صورت فرد احساس قدرت بیشتری خواهد داشت و در برابر مسائل مختلف، چالش ها و تجربیات منفی عملکرد بهتری نشان می دهد.

• سازگاری علائم منفی به مثبت

روانشناسی مثبتنگر کمک می کند تا بتوان علائم منفی زندگی را با نکات مثبت سازگار کرد. درواقع با افزایش حس رضایتمندی از زندگی، قدردانی، حق شناسی، شادی و لذت بردن از زندگی، امید به زندگی و از بین بردن حس درماندگی نوعی تعادل بین علائم منفی و مثبت ایجاد می کند.

• رسیدن به نتایج درمانی مثبت

هر چه فرد بیشتر مهارت، نقاط قوت و توانایی تان را بشناسد، راحت تر می تواند مشکلات سلامت روان خود را درک کرده و برای درمان آن ها تلاش کند. این موضوع باعث بهبود روند روان درمانی خواهد شد.

از دیگر فواید روانشناسی مثبت گرا می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- افزایش خوش بینی
- افزایش مثبت اندیشی
- رسیدن به خودآگاهی ذهنی و خودشناسی
- تقویت تاب آوری در موقعیت های حساس و سخت

سطوح روانشناسی مثبت‌نگر

این علم در سه سطح مختلف وارد عمل می‌شود: [۴]

سطح ذهنی:

روانشناسان در این سطح بر روی مفاهیمی همچون احساس شادی، رضایت، انگیزه، خوش‌بینی و رفاه تمرکز دارند. آن‌ها بررسی می‌کنند این مفاهیم چگونه سطح کیفیت زندگی ما را تغییر خواهند داد.

سطح فردی:

این سطح به بررسی ویژگی‌های شخصی فرد همچون نقاط قوت، استعداد، خلاقیت، پختگی، گذشت و مهارت ذاتی می‌پردازد.

سطح گروهی:

در این سطح روانشناسان تعاملات اجتماعی مثبت مانند مسئولیت اجتماعی، کمک به دیگران، عوامل موثر در توسعه شهروندی و جوامع می‌پردازند. همچنین هوش هیجانی افراد مورد سنجش قرار می‌گیرد.

مارتین سلیگمن در کتاب شکوفا شدن خود، دستاوردهای روانشناسی مثبت را به پنج دسته تقسیم می‌کند. پنج دسته ای که گاهی از آنها به اشتباه به عنوان ابعاد روانشناسی مثبت گرا نام برده میشود. مدل PERMA در روانشناسی مثبت گرا به عنوان مدلی تاثیرگذار شناخته شده است. سلیگمن برای توضیح و تعریف سلامتی در مفهوم عمیق تر این مدل را تنظیم نمود. به گفته سلیگمن، این کلمه مخفف پنج سرفصل سلامتی است: [۵]

احساسات مثبت (Positive emotions):

اگرچه صرف جستجوی احساسات مثبت روش موثری برای افزایش سلامتی نیست، تجربه ی احساس مثبت عامل مهمی تلقی می‌شود. لذت بردن در لحظه، یعنی تجربه ی احساسات مثبت، بخشی از سلامتی است. روانشناسی مثبت گرا میکوشد از تمام دستاوردهای دانش روانشناسی برای برانگیختن احساسات و هیجانات مثبت در انسانها استفاده کرد. هر حس مثبتی را می‌توان در این گروه قرار داد. به عنوان مثال، شادمانی و رضایت از زندگی در این مجموعه قرار میگیرند.

مشارکت (Engagement): یا تجربه تعلیق ذهنی و غرق شدن در لحظه

شرکت در امری که باعث می‌شود زمان از دستان در رود و کاملاً جذب چیزی شویم که از آن لذت میبریم و در انجام آن تبحر داریم، قسمت مهمی از سلامت روحی است. فردی که به خودشکوفایی نزدیکتر می‌شود میتواند برنامه کار و فعالیتهای زندگی خود را به شکلی تنظیم کند که این نوع تجربه در زندگی اش سهم بیشتری داشته باشد.

روابط مثبت و موفق (Relationships):

انسان موجود اجتماعی است و ما برای خودشکوفایی به ارتباط با دیگران تکیه می‌کنیم. داشتن روابط عمیق و بامعنی برای سلامت ما حیاتی است. سلیگمن حوزه روابط انسانی را هم در حیطه وظایف روانشناسی مثبت گرا میداند.

معنا (Meaning) :

کلمه معنا در میان روانشناسان و فیلسوفان برای انتقال پیامهای متفاوتی مورد استفاده قرار میگیرد. سلیگمن معنا را چنین تعریف میکند: اینکه احساس کنیم زندگیمان در خدمت چیزی است که از خودمان ارزشمندتر است. روانشناسی مثبت گرا، در این زمینه هم به جستجو و مطالعه پرداخته است. حتی ممکن است کسی که اکثر اوقات سرخوش است ولی معنایی در زندگی ندارد، احساس سلامتی نکند. وقتی خودمان را وقف یک علت می کنیم یا متوجه چیزی بزرگ تر و مهم تر از خود میشویم، به درکی از ارزش و معنا میرسیم که چیزی جای آن را نمی گیرد.

دستاورد (Accomplishment) :

سلیگمن تاکید می کند که روانشناسی باید میل انسانها به موفقیت را به رسمیت بشناسد و به آنها در این زمینه کمک کند. بررسیهای او نشان میدهند که انسانها موفقیت را، حتی در صورتی که به احساسات مثبت یا معنا منتهی نشود، دوست دارند و برای آن تلاش میکنند. به عبارتی، روانشناسی مثبت گرا می پذیرد که موفقیت به خاطر خود موفقیت و بدون هر هدف غائی دیگر میتواند برای انسانها جذاب باشد و روانشناسی باید در این زمینه هم به آنها کمک کند. همه ی ما برای موفقیت، رسیدن به هدف و بهتر کردن خود تلاش میکنیم. اگر هدفی برای دستیابی نداشته باشیم، یکی از تکه های پازل سلامتی گم می شود

مثبت اندیشی

تفکر مثبت یک نگرش ذهنی است که فرد انتظار نتایج خوب و مطلوب را دارد؛ به عبارت دیگر، تفکر مثبت، فرآیند ایجاد اندیشه هایی است که انرژی ذهنی را به واقعیت تبدیل می کند. افراد مثبت اندیش، منتظر شادی هستند و یک پایان خوش را برای هر وضعیتی تصور می کنند. بسیاری از دانشمندان و محققان از طریق چاپ کتاب های مختلف می گویند تفکر مثبت گرا احتمال موفقیت را زیاد می کند. آنها می گویند فردی که با نگرش مثبت در زندگی روبه رو است، در زندگی حرفه ای و شخصی، موفق تر از افرادی است که قادر به کنترل افکارشان نیستند. اما چیزی که مشخص است این است که مثبت اندیشی برای تقویت روحیه، انگیزه بخشیدن به ذهن و طی مسیر به سمت موفقیت، ضروری و لازم است.

مزایای مثبت اندیشی

مثبت اندیشی با فواید و مزایای زیادی همراه بوده و می تواند در زندگی فردی و اجتماعی افراد تاثیرات مثبت و ماندگاری را به جای بگذارد. در زیر به چند مزیت مهم تفکر مثبت اشاره می کنیم:

۱. کاهش استرس

روزانه استرس کمتری را تجربه خواهید کرد. استرس باعث می شود تا افکار منفی ذهن شما را درگیر کنند اما وقتی تفکرات مثبت را در ذهن خود پرورش دهید قطعاً استرس شما هم کمتر خواهد شد و بر این باور می رسید که با انرژی مثبت می توانید به موفقیت های زیادی دست پیدا کنید.

۲. بهبود سلامتی

وضعیت سلامتی شما بهبود پیدا می کند. افرادی که تفکرات منفی دارند اغلب بیمار هستند چون همیشه افکار منفی را به خود تلقین می کنند. اما با تفکر مثبت می توان بیماری ها را درمان کرد چون انسان مثبت اندیش به خود تلقین می کند که همیشه سالم و سلامت است و بیماری نمی تواند در او تاثیری داشته باشد.

۳. افزایش اعتماد به نفس

اعتماد به نفس بیشتری خواهید داشت. اعتماد به نفسی که شما با تفکر مثبت به دست می آورید راه موفقیت و پیشرفت را برای شما باز خواهد کرد.

۴. افزایش طول عمر

زندگی تان طولانی تر می شود و بیشتر عمر می کنید. افراد مثبت اندیش قطعاً عمر طولانی تری خواهند داشت چون افکار مثبت آنها را تشویق می کند تا مدام به اهداف خود برسند. زندگی طولانی آن هم با کسب موفقیت های زیاد برای همه افراد گزینه ای عالی است.

۵. افزایش شادی

زندگی شادتری خواهید داشت. چون تفکرات مثبت انرژی درونی شما را افزایش می دهند.

۶. افزایش دوستان

دوستان بیشتر و البته با کیفیت تری خواهید داشت. چون امروزه همه به دنبال تفکرات مثبت هستند تا زندگی بهتری داشته باشند.

۷. تصمیم گیری بهتر

تصمیماتتان را بهتر مدیریت می کنید و توانایی تصمیم گیری بهتری دارید. وقتی تفکرات شما مثبت می شوید قدرت تصمیم گیری هم در شما افزایش پیدا می کند.

یادگیری فعال و ارتباط آن با تفکر مثبت و هوشیاری ذهنی

یاددهی و یادگیری از دیرباز همیشه مورد توجه خاص بشر بوده است. اما امروزه در قرن بیست و یک یادگیری یک عامل راهبردی برای موفقیت افراد و جوامع بشری محسوب میشود. در این قرن، که عصر تغییر از جامعه صنعتی به جامعه اطلاعاتی است دیگر توسعه چرخهای اقتصادی ملاک و هدف اصلی نیست بلکه توسعه و گسترش منابع انسانی است که ارج و منزلت خود را به عنوان یک کالای با ارزش و استراتژیک در جوامع به ثبت رسانده است.

امروزه یادگیری (آموختن) واژه ای است که در ابتدای امر حتی در امور روزمره پرکاربرد، آشنا و بدیهی به نظر میرسد ولی لازم است در ارائه تعریفی روشن و تعیین مرزهای مشخص کننده آن با سایر فرآیندها و سازه ها، اندکی درنگ و تعمق داشت. به فراگیری یا به تصرف درآوردن دانش، یادگیری گفته می شود که بیان کننده نوعی تغییر در داشته ها است. [۶]

یادگیری یک فرآیند اجتماعی است و برای رسیدن به مرحله تولید اندیشه و اطلاعات، انجام فعالیت های یادگیری حیاتی است. تمایل انسان به طور غریزی نگرستن اطراف و گسترش حوزه اطلاعات خود است. یادگیری در تمام صحنه های زندگی انسان نقش مؤثری دارد. این روحیه کنجکاوی از آغاز خلقت تا کنون سبب کسب و تولید دانش شده و همواره به عنوان محرک انسانها مطرح بوده است و آنچه باعث پیشرفت و تفاوت انسانهای امروزی از انسان های نسل قبل از خودشان می شود، همین توانایی است. تعاریف متعددی برای یادگیری وجود دارد که هر یک از آن ها به جنبه های خاصی از فرآیند یادگیری تأکید می کنند و جنبه های دیگر آن را نادیده می گیرند. جامع ترین و مهم ترین تعریف که آن را به هیلگارد و مارکوئیز نسبت داده اند عبارتست از: « یادگیری یعنی تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه یادگیرنده، مشروط بر این که این تغییرات بر اثر تجربه رخ دهد. » [۷]

قوانین یادگیری

قوانین شناخته شده ای در رابطه با یادگیری وجود دارند که دانستن آنها در بهبود کیفیت و تسریع یادگیری اثر گذار است. با استفاده از این قوانین، می توان تجربه های یادگیری را برای دانش آموزان، بادوام تر و لذت بخش تر نمود. [۸]

۱. **قانون آمادگی:** یادگیرنده باید از لحاظ جسمی، عاطفی، ذهنی و عقلی به اندازه کافی رشد کرده باشد تا بتواند آموختنی های معینی را فراگیرد.

۲. **قانون اثر:** معلم باید دانش آموزان را یاری دهد تا از هر فعالیت یادگیری، نوعی رضایت شخصی احساس کنند و درس ها را با میل و رغبت یاد بگیرند.

۳. **قانون تمرین:** تکرار و تمرین در یادگیری و دوام آن تأثیر فراوان دارد؛ زیرا هر قدر عملی تکرار شود، آن عمل زودتر به صورت مهارت و عادت در می آید و در اثر تکرار درست، تبحر ایجاد می شود.

۴. **قانون تقدم:** نخستین خاطرات کلاس درس بیشتر در ذهن باقی می ماند. به همین دلیل در نخستین روز تشکیل کلاس باید رفتار و برخورد معلم با دانش آموزان صحیح و منطقی باشد.

۵. **قانون شدت:** معلم با آوردن مثال ها و نمونه های زنده و استفاده از تکنولوژی آموزشی و به فعالیت واداشتن دانش آموزان حالتی پرتحرک و جذاب در کلاس ایجاد کند.

۶. **قانون عدم کاربرد:** مهارت و دانشی که به کار گرفته نشود، به تدریج فراموش خواهد شد. معلم باید موقعیت هایی تدارک ببیند تا دانش آموزان بتوانند آموخته های خود را به کار گیرند.

محیط یادگیری

معمولاً برای تحقق اهداف آموزشی در مدارس سه رویکرد اساسی و سه نوع محیط یادگیری وجود دارد که در ادامه به توضیح هریک از آنها می پردازیم. [۹]

۱. محیط یادگیری رقابتی

شعار یک کلاس رقابتی این است: اگر تو ببری من می بازم یا اگر من ببرم تو می بازی. در این رویکرد دانش آموزان برای بهتر شدن با هم رقابت می کنند و هر یک می کوشند از دیگری پیشی بگیرد؛ اما این تلاش پس از مدتی به درجا زدن عده زیادی از دانش آموزان می انجامد زیرا عده کمی در این مسابقه به هدف های مورد نظر معلم دست می یابند. در این رویکرد ممکن است تنها یک یا چند نفر سود ببرند چون نوعی وابستگی درونی منفی در بین دانش آموزان برای رسیدن به هدف به وجود می آید. دانش آموزانی که بر اساس این رویکرد آموزش می بینند فکر می کنند در صورتی می توانند به اهداف خود برسند که سایر دانش آموزان در رسیدن به هدف هایشان شکست بخورند.

۲. محیط یادگیری انفرادی

یکی از روش های متداول برای از بین بردن جنبه های منفی محیط رقابتی، ایجاد یک محیط یادگیری انفرادی است. در این محیط، دانش آموزان بدون توجه به پیشرفت یکدیگر به طور انفرادی برای رسیدن به هدف های خود تلاش می کنند و از دیگران توقع کمک ندارند. در این رویکرد معلم مرجع اصلی است و دانش آموزان با هم تعامل ندارند. نقص اصلی این محیط این است که فعالیت اجتماعی چندانی در آن صورت نمی گیرد و از آنجا که یادگیری اساساً یک فعالیت اجتماعی است لذا این محیط به دلیل فراموش شدن جنبه های اساسی زندگی از جمله: مهارت های اجتماعی و یادگیری مادام العمر تقریباً خسته کننده می باشد.

۳. محیط یادگیری مشارکتی

در این رویکرد تأکید بر فعالیت و کار دانش آموزان با یکدیگر می باشد، به گونه ای که اعضای گروه با همبستگی درونی، مسئولیت پذیری و پاسخگویی و غیره برای رسیدن به اهداف مشترک تلاش می نمایند. در این رویکرد معلم نقش راهنما و تسهیل کننده و تدارک دهنده موقعیت و مواد آموزشی را دارد و گردانندگان اصلی چرخه فرآیند یاددهی و یادگیری دانش آموزان کلاس ها می باشند. در این رویکرد دانش آموزان از طریق همکاری و مشارکت و در قالب گروه ها به یادگیری می رسند و در قبال یادگیری یکدیگر احساس مسئولیت می کنند.

نظریه های یادگیری

نظریه های یادگیری نحوه یادگیری فراگیران را توصیف می کند. این نظریه ها را می توان به چهار رویکرد کلی رفتارگرایی، شناختگرایی، فراشناختگرایی و ساخت گرایی تفکیک کرد. نمی توان گفت که یکی از این رویکردها نادرست و دیگری صحیح

است. توجه و استفاده از هر یک از آنها به معلم و نگرش های وی، شرایط یادگیری، خصوصیات فراگیران و اهداف آموزشی بستگی دارد. علاوه بر این، همه این عوامل چند بعدی هستند، بنابراین باید با هدف دستیابی به روشهای تدریس کارآمد و بهترین نتایج یادگیری برای همه فراگیران، رویکرد یا رویکردهای مناسب در آموزش در نظر گرفته شود.

۱. رفتارگرایی

نظریه غالب نیمه اول قرن بیستم بر اساس نظریه اسکینر است و به عنوان رویکردی به آموزش و یادگیری بر رفتار قابل مشاهده و اندازه گیری تأکید می کند. رفتارگرایی با اصل « پاسخ – محرک » تعریف می شود. رفتار یادگیرنده در اثر محرکهای خارجی ایجاد می شود و می تواند بدون در نظر گرفتن حالات آگاهی درونی و روانی توضیح داده شود. بنابراین در محیط آموزشی فرض می شود که یک یادگیرنده، صرفاً به محرکهای محیطی پاسخ می دهد. تمرین، سبب می شود که یادگیرنده پاسخ خود را در مقابل محرک تثبیت کند. نقش کلیدی و تعیین کننده معلم در این رویکرد سبب انتقال اطلاعات به فراگیر در یک رابطه یک جانبه بین معلم به عنوان انتقال دهنده دانش و فراگیر به عنوان گیرنده دانش می شود. مراحل مختلف یادگیری در موضوع آموزشی مشخص شده توسط مدرس کنترل می شود. فراگیر در این رویکرد مسئول پاس دهی به محرک اعمال شده از طرف معلم است.

از آن جایی که ایده اصلی رفتارگرایی آن است که یادگیری شامل تغییر در رفتار به دلیل اکتساب، تقویت و استفاده از ارتباطات بین محرکها از محیط و پاسخهای قابل مشاهده فرد است. بنابراین تعیین اهداف آموزشی و تبدیل آن به اهداف رفتاری دقیق می تواند بسیار مهم و حائز اهمیت باشد. مکانیزم های این نظریه عبارتند از:

- **تقویت مثبت یا پاداش در نظریه یادگیری رفتارگرایی:** پاسخهایی که پاداش داده می شوند احتمالاً تکرار می شوند. به عنوان مثال، نمرات خوب، مطالعه دقیق را تقویت می کنند.
- **تقویت منفی در نظریه یادگیری رفتارگرایی:** پاسخهایی که از موقعیت های دردناک و نامطلوب اجتناب می کنند، احتمالاً تکرار می شوند.
- **خاموشی یا عدم تقویت در نظریه یادگیری رفتارگرایی:** پاسخهایی که تقویت نمی شوند احتمالاً تکرار نمی شوند. برای مثال، نادیده گرفتن سوء رفتار دانش آموز این رفتار را از بین می برد.
- **تنبیه در نظریه یادگیری رفتارگرایی:** پاسخهایی که عواقب دردناک یا نامطلوب به همراه دارند، سرکوب می شوند اما اگر تقویت تغییر کند، ممکن است دوباره ظاهر شوند. به عنوان مثال، تنبیه یادگیرندگانی که با تأخیر به کلاس می آیند با سلب امتیازات، تأخیر آنها را متوقف می کند.

۲. شناخت گرایی

با ایده مغز به عنوان « جعبه سیاه » در اواسط قرن بیستم بر اساس نظریه رشد شناختی پیاژه در یادگیری و آموزش ظهور یافت. این رویکرد به جای رفتار آشکار به فرآیندهای ذهنی می پردازد که باید توسط معلم باز و درک شود. در این رویکرد

یادگیرنده همانند یک رایانه به عنوان یک پردازنده اطلاعات دیده می شود. در این رویکرد فراگیر دست به تجاربی می زند که برای فهم مفاهیم مورد نظر ضروری است و در یادگیری نقش فعال دارد. معلم با فراهم آوردن فضایی تسهیل کننده به عنوان راهنما، فراگیر را برای یادگیری تحریک می کند. ارتباط بین معلم و فراگیر در این رویکرد دو جانبه است.

بر طبق نظریه یادگیری معنا دار (آزوبل، ۱۹۶۸) به عنوان یکی از نظریه های معروف شناختی، دانش های مربوط به هم در یک رشته تحصیلی به صورت یک هرم فرضی با یک سلسله مراتب به صورتی بسیار صرفه جویانه، در ارتباط با یکدیگر سازمان می یابند و ساخت شناختی آن زمینه علمی را به وجود می آورند. بنابراین اگر یادگیرنده بتواند دانش جدید را به مطالبی که قبلاً آموخته مرتبط سازد و آموزش با زمینه های صحیح آغاز شود یادگیری معنادار خواهد بود، در غیر این صورت یادگیری جنبه طوطی وار و حفظی خواهد داشت. بنابراین با تکیه بر این نظریه، معلمان می توانند با ایجاد چارچوب مفهومی لازم، ابتدا ساختار کلی محتوا را برای یادگیرنده مشخص سازند و با آگاه ساختن فراگیران از قسمتهای مهم محتوا در فهم مطلب به آنان کمک کنند.

۳. فراشناخت گرایی

با پیدایش روانشناسی تربیتی به معنی امروزی آن در ارتباط است و در واقع باید فراشناخت را یکی از مراحل تکامل نظریه ها و تئوریهای روانشناسی تربیتی دانست. فراشناخت عبارت است از آگاهی فرد بر نظام شناختی خود و کنترل و هدایت آن. در شناخت را معمولاً در ادبیات روان شناسی، مترادف با تفکر می آورند. بنابراین، فراشناخت را می توان آگاهی بر جریان تفکر و کنترل و هدایت آن هم تعریف کرد. جریان شناخت در نظریه روانشناسی، شناخت انسان را عبارت می دانند از: دریافت، پردازش، نگهداری و انتقال اطلاعات. فراشناخت فعالیتی است که کنش های مربوط به چهار عنصر یاد شده را در بر می گیرد و بر آنها نظارت دارد. بنابراین بر اساس این رویکرد معلمان در مدارس باید ابتدا دانش آموزان را به روش دریافت، پردازش، نگهداری و انتقال درست اطلاعات فراخوانند و سپس آنها را ترغیب کنند تا جریان فعالیت های ذهنی را که انجام می دهند، مورد بازنگری و اصلاح قرار دهند.

فراشناخت در فرآیند یادگیری نقش بسیار مهم در بهبود و گسترش عملکردهای شناختی دارد و می تواند مهارتهای یادگیری فراگیران را توسعه بخشد. به عبارتی فراگیر باید در یادگیری خود نقش فعالی ایفا کند و یاد بگیرد که یادگیری خود را ارزیابی کند و اگر راهبردهای یادگیری اش موفق نبود، از راهبردهای جدید استفاده کند.

یکی از روشهای مهم کسب مهارتهای فراشناختی و شناختی که در بین متخصصان خواندن و درک مطلب اهمیت زیادی دارد، روش تدریس دو جانبه یا متقابل است که پدید آورندگان اصلی این روش بر این باورند که با استفاده از آن می توان به دانش آموزان دارای مشکلات خواندن و فهمیدن کمک کرده تا بر مشکلات خود فائق آیند. روش تدریس متقابل به صورت گروه اجرا می شود. در این روش یادگیری مشارکتی، دانش آموزان ماهر و ضعیف و مبتدی در استفاده از راهبردها ارتباط متقابل دارند، با استفاده از این روش می توانند از طریق برنامه ریزی، نظارت و ارزیابی راهبردها نتیجه عملکرد یادگیری خود را کنترل کنند.

۴. ساختگرایی

شامل نظریه های جدید و منحصر بفرد یادگیری بر اساس نظریه کارل راجرز بر پایه دیدگاه او در مورد یادگیری معنادار بنا شده است. در این نظریه ساختگرایان معتقدند که یادگیری فرایندی فعال و اکتشافی است که بر تولید، کنترل و تعمیم دانش توسط یادگیرنده تأکید می کند. به عبارت دیگر یادگیری از طریق تجربه ساخته می شود، بنابراین یادگیرنده سازنده دانش است. یادگیرنده با ایجاد، تفسیر و ساخت دانش جدید از طریق پیوند دادن اطلاعات جدید به دانش و عقاید قبلی خود عمل می کند.

در این روش فراگیر به صورت فعال در جریان تدریس درگیر و روش یادگیری، مبتنی بر عملکرد فراگیر است. در این روش که روشی فعال است، کار تیمی بسیار اهمیت دارد و نقش معلم برای فراهم آوردن شرایط پویای یادگیری مهم است. یادگیری مشارکتی و یادگیری اکتشافی به خوبی با این رویکرد قابل تبیین هستند. تحقیقات نشان دادند که یادگیری مشارکتی در مقابل روشهای تدریس متداول تأثیری قابل توجه داشته و نشان دهنده موفقیت این روش یادگیری است و یادگیری مشارکتی برای تغییر مفهومی در مفاهیم آموزش اثر بخش است

یادگیری فعال

در بین روش های یادگیری، برخی روش ها معلم محور است که در آن معلم محور فعالیت های آموزشی است و برخی دیگر یادگیرنده محور است که در آن دانش آموز محور یادگیری است. با توجه به تأثیر خاص رویکردهای یادگیرنده محور، امروزه این روش ها توجه محققان و مربیان را به خود معطوف داشته است. در بین روش های یادگیرنده محور، روش «یادگیری فعال» از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

اهمیت یادگیری فعال فراتر از بهبود آموزش، افزایش پیشرفت دانش آموزان و مولدتر کردن کار معلمان است، اگر چه این فعالیتها نیز در جای خود بسیار ارزشمند هستند. همکاری برای انسانها همانند نفس کشیدن دارای اهمیت می باشد. توانایی مشارکت با دیگران، سنگ بنای خانواده های پایدار، موفقیت شغلی، عضویت موفق در گروهها، ارزشها و عقاید مهم، دوستی ها و انجام وظیفه کردن در برابر جامعه است. اگر دانش آموزی نتواند دانش و مهارتهای خود را در تعامل با دیگران به کار برد، دانش و مهارتش برای او هیچ فایده ای نخواهند داشت. [۱۰] نتایج تحقیقات انجام یافته نشان می دهد که یادگیری فعال می تواند در زمینه های زیر برای فراگیران مثرتر واقع شود: [۱۱]

- افزایش یادگیری دانش آموزان
- بهبود قوه حافظه و هوشیاری ذهنی فراگیران
- کمک به فراگیران در توسعه مهارت های ارتباط شفاهی
- توسعه مهارت های اجتماعی فراگیران
- بالا بردن عزت نفس دانش آموزان

یادگیری فعال روشی است که در آن از همه دانش آموزان خواسته می شود در فرآیند یادگیری مشارکت داشته باشند و با شرکت در فعالیت های کوچک و بزرگ، روی صحبت کردن، حل مساله یا فکر کردن تمرکز کنند. در یادگیری فعال، دانش آموزان بعنوان شرکت کننده ی فعال در فرآیند یادگیری با معلم خود درگیر و همراه می شوند و با فکر کردن، مهارت های لازم را برای یادگیری، ترکیب کردن یا خلاصه سازی مطالب بکار می گیرند. [۱۲]

در کلاس های فعال، دانش آموزان با تشکیل میز گروهایی، گروه هایی تشکیل می دهند و با افراد گروه خود به بحث و گفتگو می پردازند. دانش آموزان قبل از اینکه گزارش خود را به جمع اعلام کنند، نظرات شان را با دیگر گروه ها مقایسه می کنند و مطالب زیادی از هم یاد می گیرند. معلم در صورت لزوم دانش آموزان خود را راهنمایی می کند، اشتباهات آنها را تصحیح می نماید و به یادگیری دانش آموزان کمک می کند. با وجود مزایای بسیار زیادی که روش آموزش فعال دارد، هنوز هم در بسیاری از مناطق، از روش آموزش سنتی استفاده می شود. علت این امر وجود موانعی ست که بر سر راه معلمان و مربیان قرار دارد. برای مثال نیاز به زمان کلاسی بیشتر، نیاز به برنامه ریزی و کارهای مقدماتی بیشتر از سوی مربیان، عدم حمایت دولت و موسسات آموزشی از روش های تدریس نوین، پرجمعیت بودن کلاس های درس، عادت معلمان به روش های قدیمی تدریس و ... از جمله مواردی ست که مانع از برگزاری کلاس های فعال در بسیاری از مدارس می شود.

مزایای یادگیری فعال

استفاده از روش نوین یادگیری فعال مزیت های بسیاری دارد. یادگیری فعال یک روش آموزشی استثنایی و بسیار موثر است که موجب یادگیری بیشتر دانش آموزان می شود و از طرفی باعث سرگرمی و لذت دانش آموزان در درس و حفظ اطلاعات در زمان طولانی تر می گردد. تحقیقات ثابت کرده اند که یادگیری فعال منجر به بهبود عملکرد تحصیلی می شود. [۱۳]

۱. بهبود حفظ و یادآوری اطلاعات

یادگیری فعال به دلیل فعال کردن چندین مسیر عصبی در مغز یادگیری را افزایش می دهند. مطالعه در کنار بکارگیری استراتژی های یادگیری فعال نظیر طرح سوال، مثال زدن، ساده سازی، آموزش به دیگران، مطالعه نقادانه و خلاصه سازی و فرموله کردن مباحث، به پردازش و حفظ بهتر اطلاعات کمک می کند.

۲. افزایش مشارکت و انگیزه دانش آموزان

در یادگیری غیر فعال دانش آموزان به نشستن در کلاس بدون نیاز به تلاشی فراتر از حضور عادت کرده اند. اما در یک کلاس درس فعال، دانش آموزان اجازه ندارند تنها بنشینند بلکه باید زودتر از موعد برای موضوعی که در کلاس عنوان می شود آماده شوند تا بتوانند در بحث مشارکت داشته باشند. به عنوان مثال، می توانند شروع به خواندن مطالبی در مورد موضوع بعدی کنند. یا سوالاتی را طراحی کنند و از معلم خود بپرسند. همین که دانش آموزان می دانند سایر افراد نیز خود را قبل از کلاس آماده می کنند، باعث افزایش انگیزه بیشتر می شود.

۳. تقویت تفکر انتقادی و مهارت های حل مسئله

تفکر انتقادی در مطالعه به دانش آموز کمک می کند تا خارج از چارچوب ها فکر کند و یادگیری فعال به دانش آموزان کمک می کند تا توانایی حل مسئله را در خود توسعه دهند و تصمیم گیری و قضاوت بهتری داشته باشند. یادگیری فعالیت محور باعث می شود تا پیش فرض ها را به چالش بکشید، استدلال های قوی تر بسازید و ایرادات منطقی را به خوبی تشخیص دهید. افرادی که مهارت های تفکر انتقادی خوبی دارند، همیشه می توانند مباحث را به چالش بکشند و همه چیز را به سطح بعدی برسانند. از طریق یادگیری فعال، مهارت حل مسئله آن ها به شدت مورد آزمایش قرار می گیرد و در طول زمان حتی از قبل هم بهتر می شوند.

۴. بهبود مهارت های ارتباطی و همکاری

در یادگیری فعال دانش آموزان از طریق کسب تجربه در فرآیند یادگیری مشارکت می کنند. کسب تجربه شامل مشارکت همه جانبه در فعالیت های گروهی است. زمانی که دانش آموزان یاد می گیرند که در قالب یک تیم با هم از نزدیک همکاری کنند، انجام پروژه های محول شده برای آن ها راحت تر می شود. شاید یکی از معایب یادگیری فعال این باشد که فرد دیگر نمی تواند مانند گذشته منفعلانه عمل کند. بحث های گروهی می توانند دیدگاه دانش آموزان را برای پذیرش اطلاعات جدید تر گسترش دهند. به ویژه زمانی که هر فرد دانش خود را برای دستیابی همه به یک هدف مشترک، بکار می گیرد.

۵. آمادگی موثر برای آزمون ها و امتحانات

یادگیری فعال به دانش آموز می آموزد که از خواندن مطالب درسی لذت ببرد و با مطالعه موثر در طول ترم خود را به یادگیری بلند مدت متعهد می کند. مطالعه فعال او را در شرح و بسط مسائل کمک می کند و باعث عمیق شدن در موضوع درس می شود. در نتیجه با یک مرور همه مباحث یاد آوری می شود.

چالش ها و ملاحظات اجرای یادگیری فعال

درست است که با یادگیری فعال درس خواندن برای دانش آموزان لذت بخش تر میشود و عمیق تر مباحث را به خاطر می سپارند اما ممکن مواعی نیز در هنگام اجرای درست یادگیری فعال برای مطالعه وجود داشته باشد. در زیر به برخی از این چالش ها اشاره کرده ایم: [۱۳]

- نبود محیط مناسب برای مطالعه
- وجود عوامل برهم زننده تمرکز مثل گوشی موبایل
- عدم آمادگی روانی و جسمانی
- عدم برنامه ریزی
- محتوای نامناسب کتاب های درسی
- کمبود امکانات آموزشی
- عدم تسلط مدرسان

استراتژی های برگزاری کلاس های فعال موفق

به کار بردن روش های یادگیری فعال در کلاس درس می تواند بیان کننده مشکلاتی برای معلمان و فراگیران که به این شیوه آموزشی عادت نکرده اند باشد. معلمان از مقداری از کنترل خود بر کلاس صرف نظر نموده و بیشتر به عنوان تسهیل کننده عمل می نمایند و مسئولیت فراگیران برای اینکه چه چیز و چطور مطالب را فراگیرند افزایش می یابد. یادگیری فعال نیازمند این است که فراگیران در کلاس فعال باشند. لذا معلمان می بایست از تکنیک ها و روش هایی که به فراگیران فرصت یادگیری فعال را می دهد، استفاده نمایند.

۱. نظرسنجی

برای اطلاع از بازدهی کلاس معلم می تواند پس از اتمام دروس، سوالات چهار گزینه ای طرح کند و از دانش آموزان بخواهد به آنها پاسخ دهند. دانش آموزان بصورت ناشناس به سوالات پاسخ می دهند و می توانند به نقاط ضعف و قوت خود پی ببرند. این نظرسنجی به معلم نشان می دهد که دانش آموزان چقدر مطالب کلاس را درک کرده اند. تنوع این سوالات و پاسخ هایی که در ذهن فراگیر بوجود می آید فرآیند یادگیری فراگیران را افزایش می دهد و این امر بازخورد از درک آنان در مورد موضوع فراهم می نماید.

۲. طرح بازی ها

با طرح بازی های مختلف مانند حل پازل و ایجاد رقابت های گروهی برای کودکان دبستانی، می توان به بهبود یادگیری فعال در دانش آموزان کمک کرد.

۳. نامه به دانش آموزان آینده

یک استراتژی یادگیری فعال دیگر این است که دانش آموزان، نامه ای به دانش آموزان آینده بنویسند. محتوای نامه شامل مهمترین مفاهیمی ست که دانش آموزان از کلاس درس آموخته اند. علاوه بر این حاوی نکات مفید و پیشنهاداتی برای موفقیت بیشتر در دروس است. نوشتن نامه را میتوان به عنوان یک تکلیف پایان دوره در نظر گرفت تا به دانش آموزان اجازه دهد هر آنچه را که در این دوره آموخته اند، تجزیه و تحلیل کنند. معلم می تواند نامه های برتر را جدا کند و سال بعد، در اختیار دانش آموزان قرار دهد و به این ترتیب آنها را به انجام این کار تشویق کند.

۴. بحث و مناظره

دانش آموزان باید در کلاس درس، ایده ها و دیدگاه های خود را در یک زمینه بنویسند. برای وارد کردن تمام دانش آموزان به بحث کلاسی، می توان از شیوه ی بارش افکار استفاده کنید. برای این کار معلم می تواند یک عنوان یا مسئله را مطرح کند و از دانش آموزان بخواهد، درگیر مسئله شوند. در این زمان می تواند هر نظری که آرایه می شود را روی تخته ی کلاس بنویسد تا دانش آموزان نظریات همکلاسی های دیگر خود را نیز ببینند.

۵. بررسی مطالعات موردی

پیشنهاد می شود معلمان با استفاده از داستان های واقعی در خانواده، جامعه، مدرسه و...، به دانش آموزان امکان دهند تا درس را با شرایط دنیای واقعی تطبیق دهند. بعنوان مثال اگر بحث کلاس در مورد بیماری های مسری است، بجای سخنرانی در مورد این مبحث، تجربیات واقعی خود را از این بیماری ها در کلاس ارائه دهد و از دانش آموزان نیز بخواهد که در مورد چیزهایی که در مورد این بیماری ها شنیده اند، صحبت کنند.

۶. تشکیل گروه های کلاسی

برای ارائه ی دیدگاه های شخصی، معلم می تواند گروه های کلاسی چند نفره در کلاس تشکیل دهد و از آنها بخواهد که در مورد موضوعاتی، به گروه های دیگر آموزش دهند و در این مورد با هم بحث و گفت و گو داشته باشند.

نتیجه گیری

با توجه به پیشرفت های سریع علمی، تغییرات فناوری و پیچیدگی های اجتماعی حاکم بر جوامع امروز، استفاده از روش های آموزشی که بتوانند دانش آموزان را برای رویارویی با این تغییرات و پیشرفت ها آماده سازند، احساس می گردد. یکی از روش هایی که با توجه به مطالعات و بررسی های انجام شده، اثربخشی خود را در تکامل همه جانبه دانش آموزان نشان داده، روش یادگیری مشارکتی است.

یادگیری فعال روشی از آموزش و یادگیری است که در آن دانش آموزان در گروه های کوچک کلاسی کار می کنند تا به اهداف آموزشی دست یابند؛ اهدافی که عمدتاً با فعالیتهای یادگیری مشخص می شود و دانش آموزان را به استدلال و مسئولیت پذیری فردی تشویق میکند و پیشرفت تحصیلی تسلط بر مطالعات و دانشهای نظری در یک زمینه معین تعریف شده می باشد. برای اینکه دانش آموزان بتوانند از حداکثر ظرفیت ذهنی و توانمندیهای بالقوه فردی برخوردار شوند می بایست از نگرش مثبت نسبت به فرد و محیط اطراف و انگیزهای غنی برای تلاش و کوشش بهره مند شوند بی شک دانش آموزانی که دارای روش مناسب یادگیری باشند، نسبت به همسالان خود در شرایط مشابه، پیشرفت تحصیلی و کارآیی بیشتری از خود نشان میدهند و نیز از بارزترین ویژگیهای صاحبان تفکر واگرا و افراد خالق، داشتن اعتماد به نفس و عزت نفس بالاست. که اینها در گروه یادگیری فعال تقویت شده است.

در داخل گروههای فعالیت های کلاسی و یادگیری فعال دانش آموزان یاد می گیرند که چگونه با همسالان خود تعامل داشته باشند و چگونه مشارکت خود را در جامعه و مدرسه افزایش دهند. گروههای یادگیری فعال و فعالیت های کلاسی، دانش آموزان را براساس پایگاه کلاسی، نژاد یا جنسیت جدا نمی کند. یادگیری فعال یک روش همسال محور است که عملکرد تحصیلی را بالا می برد و ارتباطات اجتماعی با تفکر مثبت را پایه گذاری می کند.

۱. فتحی واجارگاه، کورش ؛ (۱۳۸۵) ، تربیت شهروندی، رسالت مغفول نظام آموزش و پرورش ، فصلنامه نوآور یهای آموزشی، ۱۷ (۵) ، ۱۰ - ۷
۲. کیوانفر، محمد رضا ؛ (۱۳۸۱) ، نقش روش های فعال و یادگیری مشارکتی در رشد توانایی های بالقوه دانش آموزان . مجله آموزشی ، شماره ۱۲ ، ۲۹ - ۲۶
۳. ثناگوی محرر ، غلامرضا ؛ تناکیان ، سیما ؛ حکمت پور ، آمنه ؛ سرحدی ، فاطمه ؛ (۱۳۹۶) ، بررسی رابطه یادگیری مشارکتی و مهارت های اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان (مطالعه موردی: دانش آموزان دختر مقطع متوسطه شهرستان زاهدان) ، فصلنامه مطالعات علوم اجتماعی ، دوره ۳ ، شماره ۲ ، ۱۷۱ - ۱۶۲
۴. رادمنش ، دریا ؛ روانشناسی مثبت گرا چیست و چه کاربردی دارد؟ ؛ ۱۳۹۹ ، <https://www.darmankade.com/blog/what-is-positive-psychology>
۵. فریدون نژاد ، مژگان ؛ معرفی روانشناسی مثبت گرا و تاثیر آن بر سلامت و کیفیت زندگی ، هشتمین همایش ملی تازه های روانشناسی مثبت ، بندرعباس ، ۱۴۰۰
۶. هیلگارد.ا. ؛ باور.گ. ؛ نظریه های یادگیری. برگردان محمدنقی براهنی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی ، ۱۳۷۱
۷. نوروزی وند ، حامد ؛ نوروزی وند ، طاهره ؛ بررسی یادگیری مشارکتی دانش آموزان ، مجله پژوهش های معاصر در علوم و تحقیقات ، ۳ (۲۵) ، ۱۴۰۰ ، ۱۰۱ - ۸۳
۸. موسوی زاده ، احترام سادات ؛ علیشیری ، سعید ؛ (۱۳۹۵) ، روش های تدریس و نقش آن در تحول بنیادین آموزش و پرورش ، چهارمین کنفرانس بین المللی پژوهش در علوم و تکنولوژی ، سن پترزبورگ ، روسیه
۹. کرامتی، محمدرضا ؛ (۱۳۸۴) ، یادگیری مشارکتی (یادگیری از طریق همیاری)، فرا انگیزش، مشهد
۱۰. هوشمند نیا ، گوهر ؛ (۱۳۹۹) ، اهمیت یادگیری مشارکتی ، <http://grouplearning.blogfa.com/post/4>
۱۱. حسینی نسب ، سید داوود ؛ سلطانی ، اکبر ؛ (۱۳۹۰) ، اندیشه های نوین تربیتی ، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه الزهرا ، ۷ (۳) ، ۲۹ - ۹
۱۲. حیدری ، میلاد ؛ یادگیری فعال چیست ؟ ، ۱۴۰۰ ، <https://honarfardi.com/public-skills/intelligence/what-is-active-learning-class>
۱۳. نیکفر ، مرتضی ؛ یادگیری فعال چیست و چه تاثیری در درس خواندن دارد ، (بی تا) ، <https://homay.academy>